

# **Cistellaria**

Titus Maccius Plautus

## PERSONAE

SELENIVM MERETRIX  
GYMNASIVM MERETRIX  
LENA  
AVXILIVM DEVS  
ALCESIMARCHVS ADVLESCENS  
SERVVS  
SENEX  
LAMPADIO SERVVS  
MELAENIS LENA  
PHANOSTRATA MATRONA  
HALISCA ANCILLA  
DEMIPHO SENEX

## ARGVMENTVM

Comprimit adulescens Lemnius Sicyoniam,  
Is redit in patriam, et gnatam generat nuptiis.  
Sicyonia aeque parit puellam. hanc servolus  
Tollit atque exponit, et ex insidiis aucupat.  
Eam sublatam meretrix alli detulit.  
Lemno post rediens ducit quam compresserat  
Lemnique natam spondet adolescentulo  
Amore capto illius proieciciae.  
Requiens servos reperit quam proiecerat.  
Itaque lege et rite civem cognitam  
Alcesimarchus, ut erat nactus, possidet.

## ACTVS 1

I.i

SELENIVM Cum ego antehac te amavi et mi amicam esse crevi,  
mea Gymnasium, et matrem tuam, tum id mihi hodie  
aperuistis, tu atque haec: soror si mea esses,  
qui magis potueritis mihi honorem ire habitum,  
nescio, nisi, ut meus est animus, fieri non posse arbitror;       5  
ita omnibus relictis rebus mihi frequentem operam dedistis.  
eo ego vos amo et eo a me magnam iniistis gratiam.  
GYMNASIVM Pol isto quidem nos pretio facile est frequentare

tibi utilisque habere:

ita in prandio nos lepide ac nitide 10

accepisti apud te, ut semper meminerimus.

SEL. Lubenti edepol animo factum et fiet a me,  
quae vos arbitrabor velle, ea ut expetessam.

LENA. Quod ille dixit, qui secundo vento vectus est tranquillo mari,  
ventum gaudeo -- ecastor ad ted, ita hodie hic acceptae sumus 15  
suavibus modis,

nec nisi disciplina apud te fuit quicquam ibi quin mihi placeret.

SEL. Quid ita, amabo? LENA. Raro nimium dabat quod biberem,  
id merum infuscabat.

GYMN. Amabo, hicine istud decet? LENA. Iusque fasque est: 19-20

nemo alienus hic est. SEL. Merito vostro amo vos, 21

quia me colitis et magni facitis. LENA. Decet pol, mea Selenium,  
hunc esse ordinem benevolentis inter se

beneque amicitia utier,

ubi istas videas summo genere natas, summatis matronas, 25

ut amicitiam colunt atque ut eam iunctam bene habent inter se.

si idem istud nos faciamus, si idem imitemur, ita tamen vix vivimus  
cum invidia summa. suarum opum nos volunt esse indigentes.

nostra copia nil volunt nos potesse 29-30

suique omnium rerum nos indigere, 31

ut sibi simus supplices.

eas si adeas, abitum quam aditum malis, ita nostro ordini

palam blandiuntur, clam, si occasio usquam est,

aquam frigidam subdole suffundunt. 35

viris cum suis praedicant nos solere,

suas paelices esse aiunt, eunt depressum.

quia nos libertinae sumus, et ego et tua mater, ambae

meretrices fuimus: illa te, ego hanc mihi educavi

ex patribus conventiciis. neque ego hanc superbiai 40

causa pepuli ad meretricium quaestum, nisi ut ne esurirem.

SEL. At satius fuerat eam viro dare nuptum potius. LENA. Heia,

haec quidem ecastor cottidie viro nubit, nupsitque hodie,

nubet mox noctu: numquam ego hanc viduam cubare sivi.

nam si haec non nubat, lugubri fame familia pereat. 45

GYMN. Necesse est, quo tu me modo voles esse, ita esse, mater.

LENA. Ecastor haud me paenitet, si ut dicis ita futura es.

nam si quidem ita eris ut volo, numquam senecta fies

semperque istam quam nunc habes aetatulam optinebis,

multisque damno et mihi lucro sine meo saepe eris sumptu. 50

GYMN. Di faxint. LENA. Sine opera tua di horunc nil facere possunt.

GYMN. Equidem hercle addam operam sedulo; sed tu aufer istaec verba.

meus oculus, mea Selenium, numquam ego te tristiolem

vidi esse. quid, cedo, te obsecro tam abhorret hilaritudo?

neque munda adaeque es, ut soles (hoc sis vide, ut petivit 55

suspiritum alte) et pallida es. eloquere utrumque nobis,

et quid tibi est et quid velis nostram operam, ut nos sciamus.

noli, obsecro, lacrumis tuis mi exercitum imperare.

SEL. Med excrucio, mea Gymnasium: male mihi est, male maceror;  
doleo ab animo, doleo ab oculis, doleo ab aegritudine. 60  
quid dicam, nisi stultitia mea me in maerorem rapi?  
GYMN. Indidem unde oritur facito ut facias stultitiam sepelibilem.  
SEL. Quid faciam? GYMN. In latebras abscondas pectore penitissimo.  
tuam stultitiam sola facito ut scias sine aliis arbitris.  
SEL. At mihi cordolium est. GYMN. Quid? id unde est tibi cor? 65  
commemora obsecro;  
quod neque ego habeo neque quisquam alia mulier, ut perhibent viri.  
SEL. Siquid est quod doleat, dolet; si autem non est -- tamen hoc hic dolet.  
GYMN. Amat haec mulier. SEL. Eho an amare occipere amarum est, obsecro?  
GYMN. Namque ecastor Amor et melle et felle est fecundissimus;  
gustui dat dulce, amarum ad satietatem usque oggerit. 70  
SEL. Ad istam faciem est morbus, qui me, mea Gymnasium, macerat.  
GYMN. Perfidiosus est Amor. SEL. Ergo in me peculatum facit.  
GYMN. Bono animo es, erit isti morbo melius. SEL. Confidam fore,  
si medicus veniat qui huic morbo facere medicinam potest.  
GYMN. Veniet. SEL. Spissum istuc amanti est verbum, veniet, nisi venit. 75  
sed ego mea culpa et stultitia peius misera maceror,  
quom ego illum unum mi exoptavi, quicum aetatem degerem.  
LENA. Matronae magis conducibilest istuc, mea Selenium,  
unum amare et cum eo aetatem exigere quoi nuptast semel.  
verum enim meretrix fortunati est oppidi simillima: 80  
non potest suam rem obtinere sola sine multis viris.  
SEL. Hoc volo agatis. qua accersitae causa ad me estis, eloquar.  
nam mea mater, quia ego nolo me meretricem dicier,  
obsecutast de ea re, gessit morem morigerae mihi,  
ut me, quem ego amarem graviter, sineret cum eo vivere. 85  
LENA. Stulte ecastor fecit. sed tu enumquam cum quiquam viro  
consuevisti? SEL. Nisi quidem cum Alcesimarcho, nemine,  
neque pudicitiam meam mi alius quisquam imminuit. LENA. Obsecro,  
quo is homo insinuavit pacto se ad te? SEL. Per Dionysia  
mater pompam me spectatum duxit. dum redeo domum, 90  
conspicillo consecutust clanculum me usque ad fores.  
inde in amicitiam insinuavit cum matre et mecum simul  
blanditiis, muneribus, donis. LENA. Mihi istunc vellem hominem dari,  
ut ego illum vorsarem! SEL. Quid opust verbis? consuetudine  
coepi amare contra ego illum, et ille me. LENA. O mea Selenium, 95  
adsimulare amare oportet. nam si ames, extempulo  
melius illi multo, quem ames, consulas quam rei tuae.  
SEL. At ille conceptis iuravit verbis apud matrem meam,  
me uxorem ducturum esse: ei nunc alia ducendast domum,  
sua cognata Lemniensis, quae habitat hic in proxumo. 100  
nam eum pater eius subegit. nunc mea mater iratast mihi,  
quia non redierim domum ad se, postquam hanc rem resciverim,  
eum uxorem ducturum esse aliam. LENA. Nihil amori iniuriumst.  
SEL. Nunc te amabo ut hanc hic <unum> triduum hoc solum sinas  
esse et hic servare apud me. nam ad matrem accersita sum. 105  
LENA. Quamquam istud mihi erit molestum triduum, et damnum dabis,

faciam. SEL. Facis benigne et amice. sed tu, Gymnasium mea,  
si me absente Alcesimarchus veniet, nolito acriter  
eum inclamare (utut erga me est meritus, mihi cordi est tamen),  
sed, amabo, tranquille: ne quid, quod illi doleat, dixeris. 110  
accipias clavis: si quid opus tibi erit prompto, promito.  
ego volo ire. GYMN. Vt mi excivisti lacrimas. SEL. Gymnasium mea,  
bene vale. GYMN. Cura te, amabo. sicine immunda, obsecro,  
ibis? SEL. Immundas fortunas aequom est squalorem sequi.  
GYMN. Amiculum hoc sustolle saltem. SEL. Sine trahi, cum egomet trahor. 115  
GYMN. Quando ita tibi lubet, vale atque salve. SEL. Si possim, velim.  
GYMN. Numquid me vis, mater, intro quin eam? ecastor mihi  
visa amare. LENA. Istoc ergo auris graviter obtundo tuas,  
ne quem ames. abi intro. GYMN. Numquid me vis? LENA. Vt valeas. GYMN. Vale.

### I.ii

LENA. Idem mihi magnae quod parti est vitium mulierum 120  
quae hunc quaestum facimus: quae ubi saburratae sumus,  
largiloquae extemplo sumus, plus loquimur quam sat est.  
nam ego illanc olim, quae hinc flens abiit, parvolam  
puellam proiectam ex angiportu sustuli.  
[adulescens quidam hic est adprime nobilis 125  
quin ego nunc quia sum onusta mea ex sententia  
quiaque adeo me complevi flore Liberi,  
magis libera uti lingua conlibitum est mihi,  
tacere nequeo misera quod tacito usus est.  
Sicyone, summo genere; ei vivit pater. 130  
is amore misere hanc deperit mulierculam,  
quae hinc modo flens abiit. contra amore eum haec deperit.]  
eam meae ego amicae dono huic meretrici dedi,  
quae saepe mecum mentionem fecerat,  
puerum aut puellam alicunde ut reperirem sibi, 135  
recens natum, eapse quod sibi supponeret.  
ubi mihi potestas primum evenit, ilico  
feci eius ei quod me oravit copiam.  
postquam eam puellam a me accepit, ilico  
eandem puellam peperit quam a me acceperat, 140  
sine obstetricis opera et sine doloribus,  
item ut aliae pariunt, quae malum quaerunt sibi.  
nam amatorem aibat esse peregrinum sibi  
suppositionemque eius facere gratia.  
id duae nos solae scimus: ego quae illi dedi 145  
et illa quae a me accepit, praeter vos quidem.  
haec sic res gesta est. si quid usus venerit,  
meminisse ego hanc rem vos volo. ego abeo domum.

### I.iii

AVXILIVM Vtrumque haec, et multiloqua et multibiba, est anus.

satin vix reliquit deo quod loqueretur loci, 150  
ita properavit de puellae proloqui  
suppositione. quod si tacuisset, tamen  
ego eram dicturus, deus, qui poteram planius.  
nam mihi Auxilio est nomen. nunc operam date,  
ut ego argumentum hoc vobis plane perputem. 155  
fuere Sicyoni iam diu Dionysia.  
mercator venit huc ad ludos Lemnius,  
isque hic compressit virginem, adolescentulus,  
<vi>, vinulentus multa nocte in via.  
is ubi malam rem scit se meruisse, ilico 160  
pedibus perfugium peperit, in Lemnum aufugit,  
ubi habitabat tum. illa quam compresserat  
decumo post mense exacto hic peperit filiam.  
quoniam reum eius facti nescit qui siet,  
paternum servom sui participat consili, 165  
dat eam puellam ei servo exponendam ad necem.  
is eam proiecit. haec puellam sustulit.  
ille clam observavit servos <qui eam proiecerat>  
quo aut quas in aedis haec puellam deferat.  
ut eampse vos audistis confiterier, 170  
dat eam puellam meretrici Melaenidi,  
eaque educavit eam sibi pro filia  
bene ac pudice. tum illic autem Lemnius  
propinquam uxorem duxit, cognatam suam.  
ea diem suom obiit, facta morigera est viro. 175  
post<quam> ille uxori iusta fecit, ilico  
huc commigravit; duxit uxorem hic sibi  
eandem quam olim virginem hic compresserat,  
et eam cognoscit esse, quam compresserat;  
illa illi dicit, eius se ex iniuria 180  
peperisse gnatam atque eam se servo ilico  
dedisse exponendam. ille extemplo servolum  
iubet illum eundem persequi, si qua queat  
reperire quae sustulerit. ei rei nunc suam  
operam usque assiduo servos dat, si possiet 185  
meretricem illam invenire, quam olim tollere,  
cum ipse exponebat, ex insidiis viderat.  
nunc quod relicuom restat volo persolvere,  
ut expungatur nomen, ne quid debeam.  
adolescens hic est Sicyoni, ei vivit pater; 190  
is amore proiecticiam illam deperit  
quae dudum flens hinc abiit ad matrem suam,  
et illa hunc contra, qui est amor suavissimus.  
ut sunt humana, nihil est perpetuom datum.  
pater adolescenti dare volt uxorem; hoc ubi 195  
mater rescivit, iussit accersi eam domum.  
haec sic res gesta est. bene valete et vincite

virtute vera, quod fecistis antihac;  
servate vestros socios, veteres et novos,  
augete auxilia vestra iustis legibus, 200  
perdite perduelles, parite laudem et lauream,  
ut vobis victi Poeni poenas sufferant.

## ACTVS II

### II.i

ALCESIMARCHVS Credo ego Amorem primum apud homines carnificinam commentum.  
hanc ego de me coniecturam domi facio, ni foris quaeram,  
qui omnes homines supero [atque] antideo cruciabilitatibus animi. 205  
iactor [crucior] agitor stimulator, versor  
in amoris rota, miser exanimor,  
feror differor distrahor diripior,  
ita nubilam mentem animi habeo. 209-210  
ubi sum, ibi non sum, ubi non sum, ibi animus, 211  
ita mi omnia sunt ingenia;  
quod lubet, non lubet iam id continuo,  
ita me Amor lassum animi ludificat, 214-215  
fugat, agit, appetit, raptat, retinet, 216  
lactat, largitur: quod dat non dat; deludit:  
modo quod suasit, <id> dissuadet,  
quod dissuasit, id ostentat. 219-220  
maritum moribus mecum experitur 221  
ita meum frangit amantem animum;  
neque, nisi quia miser non eo pessum,  
mihi ulla abest perditio permissio.  
ita pater apud villam detinuit 225  
me hos dies sex ruri continuos,  
neque licitum interea est meam amicam visere \*\*\*  
estne hoc miserum memoratu?

\*\*\*

FRAGMENTA Gloss. Plaut.  
nudiussextus 230

### Gel. N.A. 6.7.3

(ALC.) Potine tu homo facinus facere strenuom? (SERVVS) Aliorum affatim est  
qui faciant. sane ego me nolo fortem perhiberi virum.

\*\*\* 232a

SERVVS. Sed quid istuc? ALC. Mala multa dici mihi volo. SERV. Qua gratia?  
ALC. Quia vivo. SERV. Facile id quidem edepol possum, si tu vis. ALC. Volo.  
SERV. At enim ne tu exponas pugno os metuo in imperio meo. 235  
ALC. Numquam edepol faciam. SERV. Fidem da. ALC. Do, non facturum esse me.

sed ego primum, tot qui ab amica abesse potuerim dies,  
 sum nihili. SERV. Nihili hercle vero es. ALC. Quam ego amarem perditae,  
 quae me amaret contra. SERV. Dignus hercle es infortunio. 240  
 ALC. Ei me <tot tam> acerba facere in corde. SERV. Frugi nunquam eris.  
 ALC. Praesertim quae coniurasset mecum et firmasset fidem,  
 SERV. Neque deos neque homines aequom est facere tibi posthac bene.  
 ALC. Quae esset aetatem exactura mecum in matrimonio,  
 SERV. Compedes te capere oportet neque eas unquam ponere.  
 ALC. Quae mihi esset commendata et meae fidei concredita, 245  
 SERV. Hercle te verberibus multum caedi oportere arbitror.  
 ALC. Quae mellillam me vocare et suavium solitast suom.  
 SERV. Ob istuc unum verbum dignu's, deciens qui furcam feras.  
 ALC. Egomet laetor. sed quid auctor nunc mihi es? SERV. Dicam tibi:  
 Supplicium illi des, suspendas te, ne tibi suscenseat. 250  
 ALC. Quian \*\*\*  
 SERV. Quid tu ergo \*\*\* te manuleo  
 \*\*\*  
 (ALC.) Quid si amo? \*\*\* (T.) \*\*\* est amor 273  
 \*\*\* atque illam quam <te> amare intellego  
 \*\*\* si conclusos vos <me> habere in carcere  
 \*\*\* amoris noctesque et dies  
 ni emortuos \*\*\*  
 mihi nunquam quisquam \*\*\*  
 (T.) Immo maxumus.  
 nam qui amant stulte atque inmodeste atque inprobe 280  
 \*\*\* ne ament.  
 \*\*\*  
 (ALC.) \*\*\* ubi tu es? SERV. Ecce me.  
 ALC. I, adfer mihi arma et loricam adducito.  
 SERV. Loricam adducam? 285  
 ALC. I, curre, equom adfer. SERV. Hercle hic insanit miser.  
 ALC. Abi atque hastatos multos, multos velites,  
 multos cum multis -- nil moror precario.  
 ubi sunt quae iussi? SERV. Sanus hic non est satis.  
 T. Ab anu esse credo nocitum, cum illaec sic facit. 290  
 SERV. Vtrum deliras, quaeso, an astans somnias,  
 qui equom me adferre iubes, loricam adducere,  
 multos hastatos, post id multos velites,  
 multos cum multis? haec tu pervorsario  
 mihi fabulatu' s. ALCDixin ego istaec, obsecro? 295  
 SERV. Modo quidem hercle haec dixisti. ALC. Non praesens quidem.  
 SERV. Praestigiator, siquidem hic non es atque ades.  
 T. Video ego te Amoris valde tactum toxico,  
 adulescens; eo te magis volo monitum. ALC. Mone.  
 T. Cave sis cum Amore tu unquam bellum sumpseris. 300  
 ALC. Quid faciam? T. Ad matrem eius devenias domum,  
 expurges, iures, ores blande per precem  
 eamque exores ne tibi suscenseat.  
 ALC. Expurigabo hercle omnia ad raucam ravim.



\*\*\* 304a

Non. p. 72M

(SENEX) prohibet divitiis maximis, dote altili atque opima.

\*\*\* 305a

mulierculam exornatulam. \*\*\* quidem hercle scita.

quamquam vetus cantherius sum, etiam nunc, ut ego opinor,  
adhinnire equolam possum ego hanc, si detur sola soli.

GYMNASIVM Nimis opportune mi evenit rediisse Alcesimarchum;

nam sola nulla invitior solet esse. SEN. Me vocato, 310

ne sola sis: ego tecum <ero, volo> ego agere, ut tu agas aliquid.

GYMN. Nimis lepide exconcinnavit hasce aedis Alcesimarchus.

SEN. Vt quo<m Ven>us adgreditur, <place>t; lepidumst amare semper.

GYMN. Venerem meram haec aedes olent, quia amator expolivit.

SEN. Non modo ipsa lepidast, commode quoque hercle fabulatur. 315

sed cum dicta huius interpretor, haec herclest, ut ego opinor,  
meum quae corrumpit filium. suspiciost eam esse,  
utpote quam nunquam viderim; de opinione credo.

nam hasce aedis conductas habet meus gnatus, haec ubi astat:

hoc hanc eam esse opinioest; nam haec illum nominavit. 320

quid si adeam atque appellem. mali damnique inlecebra, salve.

GYMN. \*\*\* vapulabis.

SEN. \*\*\* volo apud te.

\*\*\*

GYMN. Intro abeo, 330

nam meretricem astare in via solam prostibuli sanest.

\*\*\*

GYMN. quid vis. 362

SEN. Volo ex te scire quidquid est \*\*\*

quid ego usquam male feci tibi <aut meu>s quisquam, id edisserta,

quam ob rem me meumque filium quom <matr>e remque nostram 365

habes perditui et praedatui? GYMN. Miser errat, ut ego dixi.

lepidast materies, ludam ego hunc, nam occasio videtur.

potin operam inique equidem malam <ut ne> des innocenti?

SEN. Sed <obsecro> te, nullusnest tibi amator alius quisquam,

nisi meus modo unus filius? GYMN. Quem quidem ego amem, alius nemo est. 370

SEN. At ego \*\*\* GYMN. Nil moror: damno sunt tui mihi similes.

SEN. Quid \*\*\* (GYMN.) isne est id arbitratus?

\*\*\* 372a

Prisc. GL 2.111K

(GYM.) datores

negotioli bellissimi senices soletis esse.

\*\*\* 373a

Prisc. GL 2.388K

LENA. Me respondere postulas? iniurium est.  
stipulari semper me ultro oportet a viris,  
eum quaestum facio, nil viris promittere.

\*\*\* 376a

Prisc. GL 2.107K

siquidem imperes pro copia, pro recula

\*\*\* 377a

Festus 372M

LENA. Quin is, si itura es? nimium is vegrandi gradu.

Non. 198M

GYMN. Pol ad cubituram, mater, magis sum exercita  
fere quam ad cursuram. eo sum tardiuscula. 380

Non. 499M

meminere officium suom.

Non. 63M et 415M

ita mustulentus ventus nares attingit.

Non. 108M

capillo scisso atque excissatis auribus

Non. 190M

quae quasi carnificis angiporta purigans

\*\*\* 404

non quasi nunc haec sunt hic, limaces, lividae,  
febriculosae, miserae amicae, osseae,  
diobolares, schoeniculae, miraculae,  
cum extritis talis, cum todillis crusculis

\*\*\*

SEL. Molestus es. 449

ALC. Meae issula sua <aede>s egent. ad me <sine ducam>. SEL. Aufer manum.

ALC. Germana mea soracula. SEL. Repudio te fraterculum.

ALC. Tum tu igitur, mea matercula. MEL. Repudio te ~ fraterculum.

ALC. Opsecro te SEL. Valeas. ALC. Vt sinas SEL. Nil moror. ALC. Expurigare me.

SEL. \*\*\* ALC. Sine dicam. MEL. Satis sapit mihi tuis periuriis.  
 \*\*\* at nunc non potest. ALC. Supplicium polliceri volo. 455

SEL. At mi aps te accipere non libet. ALC. Em omnia  
 patior iure infelix. SEL. Volup est neque tis misereri decet.  
 quamquam hominem \*\*\*  
 verba dare \*\*\*

non illa \* qui frangant foedera 460  
 \*\*\* eos \*\*\*

(SEL.) dabis.  
 ALC. At ego nec do neque te amittam hodie, nisi quae volo tecum loqui  
 das mihi operam.

MEL. Potin ut mihi molestus ne sis? ALC. Quin id est nomen mihi, 465  
 omnes mortales vocant molestum. \*\*\*  
 \*\*\* obsecro. MEL. At frustra obsecras.  
 \*\*\*

quia sine omni \*\*\* ALC. Dabo  
 ius iurandum. \*\*\* 470

MEL. At ego nunc <ab> illo mihi <caveo> iure iurando tuo;  
 similest ius iurandum amantum quasi ius confusium.  
 ALC. Nescia \*\*\*  
 \*\*\* (MEL.) nugas agis.  
 \*\*\* 475

ALC. Supplicium dabo \*\*\* 477  
 quo modo ego \*\*\*  
 \*\*\* (MEL.) quia es nactus novam,  
 quae \*\*\* quaedam quasi tu nescias. 480  
 \*\*\* ALC. Di deaeque illam perdant ~ pariter.  
 \*\*\* umquam, si hoc fallo. MEL. Nil moror  
 \*\*\* falsum fallis, eo te \*\*\* ignorat fides.  
 postremo, si mihi dedisses verba, deis numquam dares.

ALC. Quin equidem illam ducam uxorem. MEL. Ducas, si \*\*\* 485  
 nunc hoc si tibi commodumst, quae \*\*\*  
 ALC. Instruxi illi aurum atque vestem. (MEL.) \*\*\*  
 siquidem amabas, \*\*\* illi instrui.  
 sed sino. iam hoc mihi responde quod <ego> te rogavero:  
 instruxisti \*\*\* 490  
 tibi ita ut voluisti \*\*\* (ALC.) quod volo.

MEL. Eo facetu' s qui tibi aliam sponsa locuples Lemnia.  
 habeas. neque nos factione tanta quanta tu sumus  
 neque opes nostrae tam sunt validae quam tuae; verum tamen  
 hau metuo ne ius iurandum nostrum quisquam culpitet: 495  
 tu iam, si quid tibi dolebit, scies qua doleat gratia.

ALC. Di me perdant -- MEL. Quodcumque optes, tibi velim contingere.  
 ALC. Si illam uxorem duxero umquam, mihi quam despondit pater.  
 MEL. Et me, si umquam tibi uxorem filiam dedero meam.  
 ALC. Patierin me periurare? MEL. Pol te aliquanto facilius, 500  
 quam me meamque rem perire et ludificari filiam.  
 alibi quaere ubi iuri iurando tuo satis sit subsidi:  
 hic apud nos iam, Alcesimarche, confregisti tesseram.

ALC. Face semel periculum. MEL. Feci saepe, quod factum queror.  
 ALC. Redde mi illam. MEL. Inter novam rem verbum usurpabo vetus: 505  
 quod dedi datum non vellem, quod relicuomst non dabo.  
 ALC. Non remissura es mihi illam? MEL. Pro me responsas tibi.  
 ALC. Non remittes? MEL. Scis iam dudum omnem meam sententiam.  
 ALC. Satin istuc tibi in corde certumst? MEL. Quin ego commentor quidem.  
 ALC. Non edepol <ego> istaec tua dicta nunc in auris recipio. 510  
 MEL. Non? hem, quid agis igitur? animum advorte iam, ut quid agas scias.  
 ALC. At ita me di deaeque, superi atque inferi et medioxumi,  
 itaque me Iuno regina et Iovis supremi filia  
 itaque me Saturnus eius patruos -- MEL. Ecastor pater.  
 ALC. Itaque me Ops opulenta illius avia -- MEL. Immo mater quidem. 515  
 ALC. Iuno filia et Saturnus patruos et summus Iuppiter--  
 tu me delenis, propter te haec pecco. MEL. Perge dicere.  
 ALC. Anne etiam, ut quid consultura sis sciam, pergis eloqui?  
 MEL. Non remittam. definitumst. ALC. Enim vero ita me Iuppiter  
 itaque me Iuno itaque Ianus ita -- quid dicam nescio. 520  
 iam scio. immo, mulier, audi, meam ut scias sententiam.  
 di me omnes, magni minuti, et etiam patellarii  
 faxint, ne ego <dem vivae> vivos savium Selenio,  
 nisi ego teque tuamque ~ filiam meque hodie obtruncavero,  
 poste autem cum primo luci cras nisi ambo occidero, 525  
 et equidem hercle nisi pedatu tertio ~ omnis efflixero,  
 nisi tu illam remittis ad me. dixi quae volui. vale.  
 MEL. Abiit intro iratus. quid ego nunc agam? si redierit  
 illa ad hunc, ibidem loci res erit: ubi odium occeperit,  
 illam extrudet, tum hanc uxorem Lemniam ducet domum. 530  
 sed tamen ibo et persequar: amens ne quid faciat, cauto opust.  
 postremo, quando aequa lege pauperi cum divite  
 non licet, perdam operam potius quam carebo filia.  
 sed quis hic est qui recta platea cursum huc contendit suom?  
 et illud paveo et hoc formido, ita tota sum misera in metu. 535

## II.ii

LAMPADIO Anum sectatus sum clamore per vias,  
 miserrumam habui. ut illaec hodie quot modis  
 moderatrix <linguae> fuit atque immemorabilis.  
 quot illi blanditias, quid illi promisi boni,  
 quot admoenivi fabricas, quot fallacias 540  
 in quaestione. vix exculpsi ut diceret,  
 quia ei promisi dolium vini dare.

## II.iii

PHANOSTRATA Audire vocem visa sum ante aedis modo  
 mei Lampadisci servi. LAMP. Non surda es, era:  
 recte audivisti. PHAN. Quid agis hic? LAMP. Quod gaudeas. 545  
 PHAN. Quid id est? LAMP. Hinc ex hisce aedibus paulo prius

vidi exeuntem mulierem. PHAN. Illam quae meam  
gnatam sustulerat? LAMP. Rem tenes. PHAN. Quid postea?  
LAMP. Dico ei, quo pacto eam ab hippodromo viderim  
erilem nostram filiam sustollere. 550  
extimuit tum illa. MEL. Iam horret corpus, cor salit.  
nam mihi ab hippodromo memini adferri parvolam  
puellam eamque me mihi supponere.  
PHAN. Age perge, quaeso. animus audire expetit  
ut gesta res sit. MEL. Vtinam audire non queas. 555  
\*\*\* 555a

LAMP. Pergo illa<m onerare> dictis: "illaec ted anus  
fortu<nis ex secundis ad mi>seras vocat.  
nam illaec tibi nutrix est, ne matrem censeas.  
ego te reduco et revoco ad <summas> ditias,  
ubi tu locere in luculentam familiam, 560  
unde tibi talenta magna viginti pater  
det dotis; non enim hic, ubi ex Tusco modo  
tute tibi indigne dotem quaeras corpore."  
PHAN. An, amabo, meretrix illa est quae illam sustulit?  
LAMP. Immo [meretrix] fuit; sed ut sit de ea re, eloquar. 565  
iam perducebam illam ad me suadela mea:  
anus ei amplexa est genua, plorans, obsecrans,  
ne deserat se: eam suam esse filiam,  
seque eam peperisse sancte adiurabat mihi.  
"istanc quam quaeris" inquit "ego amicae meae 570  
dedi, quae educaret eam pro filiola sua;  
et vivit" inquit. "ubi ea est?" inquam extempulo.  
PHAN. Servate di med obsecro. MEL. At me perditis.  
PHAN. Quoi illam dedisset exquisisse oportuit.  
LAMP. Quaesivi, et dixit meretrici Melaenidi. 575  
MEL. Meum elocutust nomen, interii <oppido>.  
LAMP. Vbi elocuta est "duc ac demonstra mihi."  
"avecta est" inquit "peregre hinc habitatum." MEL. Obsipat  
aculam. LAMP. ' Quo vœcta est, eo sequemur. sicine 580  
agis nugas? periisti hercle, ni \*\*\*"  
\*\*\* <non> hoc longe destiti  
instare, usque adeo donec se adiurat anus  
iam mihi monstrare. PHAN. At non missam oportuit.  
LAMP. Servatur. sed illaec se quandam aibat mulierem 585  
suam bene volentem convenire etiam prius,  
commune quacum id esset sibi negotium.  
et scio venturam. MEL. Me indicabit, et suas  
ad meas miserias ~ alias faciem consciam. 589-590  
PHAN. Quid nunc vis facere me? LAMP. Intro abi atque animo bono es. 591  
vir tuos si veniet, iube domi opperirier,  
ne in quaestione mihi sit, si quid eum velim.  
ego ad anum recurro rursum. PHAN. Lampadio, obsecro,  
cura. LAMP. Perfectum ego hoc dabo negotium. 595  
PHAN. Deos teque spero. -- LAMP. Eosdem ego, uti abeas domum.

MEL. Adulescens, asta atque audi. LAMP. Men, mulier, vocas?  
 MEL. Te. LAMP. Quid negoti est? nam occupatus sum ampliter.  
 MEL. Quis istic habitat? LAMP. Demipho dominus meus.  
 MEL. Nempe istic est, qui Alcesimarcho filiam 600  
 suam despondit in divitias maxumas?  
 LAMP. Is ipsust. MEL. Eho tu, quam vos igitur filiam  
 nunc quaeritatis alteram? LAMP. Ego dicam tibi:  
 non ex uxore natam uxoris filiam.  
 MEL. Quid istuc est verbi? LAMP. Ex priore muliere 605  
 nata, inquam, meo ero est filia. MEL. Certe modo  
 huius, quae locuta est, quaerere aibas filiam.  
 LAMP. Huius ergo quaero. MEL. Quo modo igitur, obsecro,  
 haec est prior, quae nupta nunc est? LAMP. Conteris  
 tu tua me oratione, mulier, quisquis es. 610  
 medioxumam quam duxit uxorem, ex ea  
 nata est haec virgo, Alcesimarcho quae datur.  
 ea uxor diem obiit. iam scis? MEL. Teneo istuc satis.  
 sed ego illud quaero confragosum, quo modo  
 prior posterior sit et posterior sit prior? 615  
 LAMP. Prius hanc compressit quam uxorem duxit domum,  
 prius gravida facta est priusque peperit filiam;  
 eam postquam peperit, iussit parvam proici:  
 ego eam proieci, alia mulier sustulit,  
 ego inspectavi. erus hanc duxit postibi. 620  
 eam nunc puellam filiam eius quaerimus.  
 quid nunc supina susum in caelum conspicias?  
 MEL. Ei nunciam istuc quo properabas, nil moror.  
 nunc intellexi. LAMP. Dis hercle habeo gratiam,  
 nam ni intellexes, numquam, credo, amitteres. 625  
 MEL. Nunc mihi bonae necessumst esse ingratiis,  
 quamquam esse nolo. rem palam esse intellego:  
 nunc egomet potius hanc inibo gratiam  
 ab illis, quam illaec me indicet. ibo domum,  
 atque ad parentes redducam Selenium. 630

### ACTVS III

#### III.i

MELAENIS Rem elocuta sum tibi omnem; sequere hac me, Selenium,  
 ut eorum quoniam esse oportet te sis potius quam mea.  
 quamquam invita te carebo, animum ego inducam tamen  
 ut illud quem <ad modum> tuam in rem bene conducat consulam.  
 nam hic crepundia insunt, quibuscum te illa olim ad me detulit, 635  
 quae mihi dedit, parentes te ut cognoscant facilius.  
 accipe hanc cistellam, Halisca. agedum pulta illas fores.  
 dic me orare ut aliquis intus prodeat propere ocuis.  
 ALCESIMARCHVS Recipe me ad te, Mors, amicum et benevolum. 639-640

SELENIVM Mater mea,  
perimus miserae. ALC. Vtrum hac me feriam an ab laeva latus? 641  
MEL. Quid tibi est? SEL. Alcesimarchum non vides? ferrum tenet.  
ALC. Ecquid agis? remorare. lumen linque. SEL. Amabo, accurrite,  
ne se interemat. ALC. O Salute mea salus salubrior,  
tu nunc, si ego volo seu nolo, sola me ut vivam facis. 645  
MEL. Haud voluisti istuc severum facere. ALC. Nil mecum tibi,  
mortuos tibi sum: hanc ut habeo certum est non amittere;  
nam hercle iam ad me adglutinandam totam decretum est dare.  
ubi estis, servi? occludite aedis pessulis, repagulis  
ilico: hanc ego tetulero intra limen. MEL. Abiit, abstulit 650  
mulierem. ibo, persequar iam illum intro, ut haec ex me sciat  
eadem, si possum tranquillum facere ex irato mihi.

#### ACTVS IV

##### IV.i

LAMPADIO Nullam ego me vidisse credo magis anum excruciablem  
quam illaec est, quae dudum fassa est mihi quaene infitias eat.  
sed eccam eram video. sed quid hoc est, haec quod cistella hic iacet 655  
cum crepundiis? nec quemquam conspicio alium in via.  
faciendum est puerile officium: conquiniscam ad cistulam.  
PHANOSTRATA Quid agis, Lampadio? LAMP. Haec cistella numnam hinc ab nobis  
domo est?  
nam hinc ab ostio iacentem sustuli. PHAN. Quid nuntias  
super anu? LAMP. Scelestiorem in terra nullam esse alteram. 660  
omnia infitiat eam quae dudum confessa est mihi.  
nam hercle ego <quam> illam anum inridere me ut sinam, satiust mihi  
quovis exitio interire. PHAN. Di, obsecro vostram fidem.  
LA. Quid deos obsecras? PH. Servate nos. LA. Quid est? PH. Crepundia  
haec sunt, quibuscum tu extulisti nostram filiolum ad necem. 665  
L. Sanane es? P. Haec sunt profecto. L. Pergin? P. Haec sunt. L. Si mihi  
alia mulier istoc pacto dicat, dicam esse ebriam.  
PHAN. Non ecastor falsa memoro. LAMP. Nam, obsecro, unde haec gentium?  
aut quis deus obiecit hanc ante ostium nostrum, quasi  
dedita opera, in tempore ipso? PHAN. Spes mihi sancta subveni. 670

##### IV.ii

HALISCA Nisi quid mi opis di dant, disperii, neque unde auxilium expetam habeo.  
itaque ~ petulantia mea me animi miseram habet.  
quae in tergum meum ne veniant, male formido,  
si era mea <me> sciat tam socordem esse quam sum.  
quamne in manibus tenui atque accepi hic ante aedis 675  
cistellam, ubi ea sit nescio, nisi ut opinor  
loca haec circiter excidit mihi.  
mei homines, mei spectatores, facite indicium, si quis vidit,

quis eam abstulerit quisve sustulerit et utrum hac an illac iter institerit.  
 non sum scitior, quae hos rogem aut quae fatigem, 680  
 qui semper malo muliebri sunt lubentes.  
 nunc vestigia hic si qua sunt noscitabo.  
 nam si nemo hac praeter iit, postquam intro abii,  
 cistella hic iaceret. quid hic? perii, opinor.  
 actum est, ilicet me infelicem et scelestam. 685  
 nulla est, neque ego sum usquam. perdita perdidit me.  
 sed pergam ut coepi tamen, quaeritabo.  
 nam et intus paveo et foris formido,  
 ita nunc utrobique metus me agitat. 688a  
 ita sunt homines misere miseri:  
 ille nunc laetus est, quisquis est, qui illam habet,  
 quae neque illa illi quicquam usui et mi exitio est.  
 sed memet moror, quom hoc ago setius.  
 Halisca, hoc age, ad terram aspice et despice,  
 oculis investiges, astute augura.  
 LAM. Era. PH. Hem quid est? LAM. Haec est. PH. Quis est? LAM. 695  
 Quoi haec excidit cistella.  
 PHAN. Certe est, eum locum signat, ubi ea excidit: apparet.  
 HAL. Sed is hac iit, hac socci video  
 vestigium in pulvere, persequar hac.  
 in hoc iam loco cum altero constitit. hic  
 meis turba oculis modo se obiecit: 699a  
 neque prorsum iit hac: hic stetit, hinc illo  
 exiit. hic concilium fuit. 700a  
 ad duos attinet, liquidumst. attat,  
 singulum video vestigium. 701a  
 sed is hac abiit. contemplantur. hinc huc iit, hinc nusquam abiit.  
 actam rem ago. quod periit, periit: meum corium <cum> cistella.  
 redeo intro. PHAN. Mulier, mane. sunt qui volunt te conventam.  
 HAL. Quis me revocat? LAMP. Bona femina et malus masculus volunt te. 705  
 HAL. \*\*\* postremo ille  
 plus qui vocat scit quod velit, quam ego quae vocor. revortor.  
 [ecquem vidisti ~ quaerere hic, amabo, in hac regione  
 cistellam cum crepundiis, quam ego hic amisi misera?  
 nam dudum ut accucurrimus ad Alcesimarchum, ne se 710  
 vita interemeret, tum <eam mihi op>inor excidisse.  
 LAMP. Cistellam haec mulier <perdidit. tace>amus, era, parumper.  
 HAL. Disperii misera. quid ego erae dicam? quae me opere tanto  
 servare iussit, qui suos Selenium parentes  
 facilius posset noscere, quae erae [meae] supposita est parva, 715  
 quam quaedam meretrix ei dedit. LAMP. Nostram haec rem fabulatur,  
 hanc scire oportet, filia tua ubi sit, signa ut dicit.  
 HAL. Nunc eam volt suae matri et patri, quibus nata est, reddere ultro.  
 mi homo, obsecro, alias res geris, ego tibi meas res mando.  
 LAMP. Istuc ago, atque istic mihi cibus est, quod fabulare, 720  
 sed inter rem agendam istam erae huic respondi quod rogabat.  
 nunc ad te redeo: si quid est opus, dic, impetratumst.]



quid quaeritabas? HAL. Mi homo et mea mulier, vos saluto.  
 PHAN. Et nos te. sed quid quaeritas? HAL. Vestigium hic requiro,  
 qua aufugit quaedam \*\*\* aestio \*\*\* LAMP. Quid id? quid nam est? 725  
 HAL. Alienum \*\*\* et maerorem familiarem.  
 LAMP. Mala mers, era, haec et callida est. PHAN. Ecator ita videtur.  
 LAMP. Imitatur nequam bestiam et damnificam. PHAN. Quamnam, amabo?  
 LAMP. Involvolum, quae in pampini folio intorta implicat se:  
 itidem haec exorditur sibi intortam orationem. 730  
 quid quaeritas? HAL. Cistellula hinc mi, adulescens, evolavit.  
 LAMP. In caveam latam oportuit. HAL. Non edepol praeda magna.  
 LAMP. Mirum quin grex venalium in cistella infuerit una.  
 PHAN. Sine dicat. LAMP. Si dicat quidem. PHAN. Age loquere [tu] quid ibi infuerit.  
 HAL. Crepundia una. LAMP. Est quidam homo, qui illam ait se scire ubi sit. 735  
 at pol ille a quadam muliere, si eam monstret, gratiam ineat.  
 LAMP. At sibi ille quidam volt dari mercedem. HAL. At pol illa quaedam,  
 quae illam cistellam perdidit, quoidam negat esse quod det.  
 LAMP. At enim ille quidam o<peram bonum magis> expetit quam argentum.  
 HAL. At pol illi quoidam mulieri nulla opera gratuita est. 740  
 PHAN. Commodule quaedam. tu tibi nunc prodes. confitemur  
 cistellam habere. HAL. At vos Salus servassit. ubi ea nunc est?  
 PHAN. Salvam eccam. sed ego rem meam magnam confabulari  
 tecum volo: sociam te mihi adopto ad meam salutem.  
 HAL. Quid istuc negoti est? aut quis es? PHAN. Ego sum illius mater, 745  
 quae haec gestitavit. HAL. Hicine tu ergo habitas? PHAN. Hariolare.  
 sed quaeso, ambages, mulier, mitte atque hoc age.  
 eloquere, unde haec sunt tibi, cito, crepundia.  
 HAL. Mea haec erilis gestitavit filia.  
 LAMP. Mentiris, nam mea gestitavit, non tua. 750  
 PHAN. Ne obloquere. LAMP. Taceo. PHAN. Mulier, perge dicere.  
 ubi ea est, quae gestitavit? HAL. Hic in proximo.  
 PHAN. Istic quidem edepol mei viri habitat gener.  
 \*\*\* 753a  
 PHAN. Ne obloquere rusus. perge porro dicere. 753b  
 quot annos nata dicitur? HAL. Septemdecim. 755  
 PHAN. Mea est. LAMP. East: u<t numer>us annorum attulit.  
 HAL. Quid qua <tibi causa haec dixi?> iam quaero meam.  
 LAMP. At po<l ego> sunt, quaero tertiam.  
 PHAN. Quod quaeritabam, filiam inveni meam.  
 HAL. Aequom est <reponi> per fidem quod creditum est, 760  
 ne bene merenti sit malo benignitas.  
 nostra haec alumna est, tua profecto filia:  
 \*\*\* 762a  
 et redditura est tuam tibi, et ea gratia 762b  
 domo profecta est. ceterum ex ipsa, obsecro, 762c  
 exquaeritote: ego serva sum. PHAN. Aequom postulas. 765  
 HAL. Illius ego istanc esse malo gratiam.  
 sed istanc cistellam te opsecro ut reddas mihi.  
 PHAN. Quid fit, Lampadio? LAMP. Quod tuom est teneas tuom.  
 PHAN. At me huius miseret. LAMP. Sic faciundum censeo:

da isti cistellam et intro abi cum istac semul. 770  
PHAN. Tibi auscultabo. tene tu cistellam tibi,  
abeamus intro. sed quid < est> nomen tuae  
dominae? HAL. Melaenis. PHAN. I prae, iam ego te sequar.

## ACTVS V

V.i

DEMIPHO Quid hoc negoti est, quod omnes homines fabulantur per vias  
mihi esse filiam inventam? et Lampadionem me in foro 775  
quaesivisse aiunt. LAMP. Ere, unde is? DEM. Ex senatu. LAMP. Gaudeo  
tibi mea opera liberorum esse amplius. DEM. Enim non placet.  
nil moror aliena mi opera fieri pluris liberos.  
sed quid istuc est? LAMP. Propera ire intro huc ad adfinem tuom,  
filiam tuam iam cognosces intus. ibidem uxor tua est. 780  
abi cito. DEM. Praevorti hoc certumst rebus aliis omnibus.

## CATERVA

Ne exspectetis, spectatores, dum illi huc ad vos exeant:  
nemo exhibit, omnes intus conficient negotium.  
ubi id erit factum, ornamenta ponent; postidea loci  
qui deliquit vapulabit, qui non deliquit bibet. 785  
nunc quod ad vos, spectatores, relicuom relinquitur,  
more maiorum date plausum postrema in comoedia.